KLASSIK MUSIQANING MEDIAMAKONDAGI AHAMIYATI

Z.A.Nuraliyeva
Guliston davlat pedagogika instituti o‘qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ommaviy axborot vositalarining asosiy turlarida klassik musiqiy materiallardan foydalanish va uning iste’molchiga ta’sir qilishning yangi shakllariga tahliliy yondashuv keltirilgan. Biz mumtoz musiqadan u yoki bu jihatdan (madaniy ahamiyat nuqtai nazaridan) hozirgi ommaviy axborot vositalari va aloqa vositalarida foydalanishni ko‘rib chiqamiz.*

Kalit so‘zlar: *zamonaviy madaniyat, musiqashunoslik, klassik musiqa, media makon, kommunikatsiyalar.*

Musiqa san’ati jamiyat ijtimoiy tarqqiyotining barcha bosqichlarida insonni tarbiyalash va ma’naviy boyitish vositalaridan bir sifatida xizmat qilib kelmoqda. Musiqa insonni yuksak did bilan qurollantiradi va ma’naviy dunyoqarashini shakllantiradi. Musiqa san’at va hayot o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni aks ettiradi. Shuning uchun inson ona allasi orqali musiqa bilan tanishib, umrbod musiqadan zavq oladi va madad topadi. Ayniqsa klassik musiqalar insonning rivojlanishida juda muhim o‘rin tutadi. “Klassika” so‘zining ma’nosi lotincha “classicus” so‘zidan olingan bo‘lib “namunaviy”, “yetuk” degan mazmunni anglatadi. Klassik musiqa asari chuqur mazmun murakkab tuzilishiga qaramay badiiy yetukligi tufayli oson idrok etiladi. U shunday boy xazinaki, uni tinglagan sari tinglaging kelaveradi. Har bir tinglaganda esa yangi badiiy qirralar ochilaveradi.

Zamonaviy madaniyatda klassik musiqa ommaviy axborot vositalarida muhim o‘rin egalladi. Axborotni takrorlash va uzatish texnologiyalarining jadal rivojlanishi, madaniyatning turli sohalari vositalarining o‘zaro kirib borishi ko‘p jihatdan klassik musiqa materialidan foydalanishning maqsadga muvofiqligini keltirib chiqardi (bu klassik musiqashunoslik nuqtai nazaridan har doim ham maqbul emas). Biz zamonaviy ommaviy axborot vositalarining turli sohalarida: radio, kino, televidenie, Internet, video o‘yinlar, amaliy sohalarda musiqiy klassiklarning parchalari, janrlar, telefonlardagi ringtonlar, ijtimoiy tarmoqlardagi melodik va teksturali g‘oyalaridan foydalanishni kuzatamiz. Ushbu yo‘nalish zamonaviy media-madaniy makonning ob’ekti sifatida ikkita sohaning sintezi shaklidir: klassik san’at va aloqa. Yigirmanchi asrning 20-yillari boshidan boshlab, maxsus davr sifatida kommunikativ makonning rivojlanishiga bag‘ishlangan g‘oyalar, ushbu yo‘nalishni tushunish bo‘yicha ishlar paydo bo‘ladi. Jamiyatda emotsional muloqotning yangi janr shaklini yaratgan uzoq yo‘nalishlarning qo‘shilishining vujudga kelayotgan madaniy hodisasi M.Xaydeger, T.Adorno, R.Arixaym, A.Bazin kabi tadqiqotchilarning asarlarida berilgan: R. Bart, V. Benjamin, M. Fuko, J. Derrida, J. Deleuz, G. Debord, G. Markuz, T. J. Mitchell, K. Silverman, J. Bodrilar, G. Pollok, M. Maklyuhan , S. Zizek, B. Groys, X. Ortega y Gasset, V. Mixaylov, A. Skorik, N. B Kirillova, K. Rychkova, O.O. Olenina, I.L. Savranskiy , B.V. Slyushchi Iskiy, N.V. Soroki, Y. Strakovich, N.A. Shmatko , A. A. Shevchenko, M. Vinkler va hokazo. Hozir bu hodisa o‘zining ko‘lami va zamonaviy davrda yangi texnik va madaniy yo‘nalishlarning jadal shakllanishi bilan madaniyat va san’at sohasidagi zamonaviy tadqiqotchilarda ham katta qiziqish uyg‘otmoqda. Mumtoz musiqaning zamonaviy madaniyatdagi roliga yangicha yondashuv ochib berilgan. Musiqa klassiklarining parchalari, melodik va teksturali g‘oyalarini biz zamonaviy ommaviy axborot

vositalarining turli sohalarida kuzatamiz: radio, kino, televideniye, Internet, video o‘yinlar, amaliy janrlar, telefonlardagi ringtonlar, ijtimoiy tarmoqlar. Asosiy xulosa: mumtoz musiqadan saundtrek sifatida foydalanish va media-kommunikatsiya tizimida reklama qilish sohalarida ekspluatatsiya va devalvatsiya zamonaviy madaniyatning bir qismi bo‘lib, klassik musiqa ma’nosidan farq qiladi va ommaviy axborot vositalarining yo‘nalishini o‘ziga xos hosil qiladi.

Radio maydoni. Radio makonini eshitish idrokiga yo‘naltirilgan (masalan, musiqa, xususan, klassik musiqa, keng ma’noda, jahon radio makonida, asosan, zamonaviy musiqa madaniyati va uning ko‘plab janrlari mavjud. Amaliy musiqiy amaliyot vositasi sifatida radio ovozli materialni qayta uzatish shakli va media madaniyatidagi eng keng tarqalgan “musiqiy” ko‘rinishlardan biridir.

Asosiy estafeta materiali sifatida klassik musiqaning tor doirasida biz butun dunyoda klassik musiqaning muvaffaqiyatli mavjudligini ko‘rsatadigan radiostansiyalar haqida ma’lumot to‘pladik.

Mamlakatlar va yo‘nalishlar geografiyasi ommaviy axborot vositalarining ushbu qismida klassik materiallarni keng ko‘lamli takrorlash darajasida mumtoz musiqa muvaffaqiyatli va o‘zining “sof” madaniy-tarixiy shaklida mavjud bo‘lib qolayotganini ta’kidlash imkonini beradi. va o‘zining yuqori sifatini yo‘qotmasdan o‘zining rele holatini saqlab qoladi. Biz buzilmagan yoki qayta ishlanmasdan takrorlanadigan klassik musiqaning “yuqori maqomini” belgilaymiz. Germaniya, Gollandiya va Italiyaning radio maydoni shu darajada. Radio makonida klassik musiqa amaliy musiqa, asosiy matn (reklama, eshittirishlar) uchun hamrohlik va musiqiy fon sifatida harakat qilishi mumkin. Ammo bu rolda mumtoz musiqa o‘zining badiiy maqomini yo‘qotadi.

Kino. Bu sohada mumtoz musiqa kino saundtreki, saundtrek rolini oladi. Agar zamonaviy kinematografiyani (dunyo filmlari premyeralarini) ko‘rib chiqsak, unda quyidagi filmlarni misol qilib keltirish mumkin: Luc Besson “Beshinchi element” - [01:27:46]; Oliver Stoun “Eshiklar” [01:03:40]; “Tabiiy tug‘ilgan qotillar” [00:54:12]; “Die Hard 3” - [01:32:11]-[01:38:11]; Ketrin Xarving “Twilight” [01:08:10]; Milosh Forman “Oydagi odam” - [00:11:46]; Donald Petri “Mening sevimli marsiam” (1999) [00:11:46]; Jan-Jak Annaud “Tibetda yetti yil” [01:55:44]; Jeyms Makteyg “V for Vendetta” - [01:35:40]; Rod Luri “Somon itlari”- [00:10:52]; Stiven Spilberg “Ozchiliklar hisoboti” [00:39:25]; Bernard Rose “Anna Karenina” - [01:28:46]; Nikita Mixalkov “Sibir sartaroshi” [01:58:10] - [02:12:06]; Baz Luhrmann “Romeo + Juliet” - [01:50:30]; Lars fon Trier “Melanxoliya” - [00:00:14]; Terrence Malik “Yangi dunyo” [00:03:24]. Yuqoridagi misollar saundtrek sifatida mumtoz musiqaning dolzarbligini aniq ko‘rsatib turibdi. Xuddi shu klassik musiqa treki komediya, tragediya, melodrama va multfilmlarda qo‘llanilganini ko‘rishimiz mumkin. Bu ba’zi asarlarning o‘ziga xos hissiy va baquvvat mazmuniga bog‘liq. Romantik davr musiqasi o‘zining maxsus hissiy ifodasi tufayli rejissyorlar media madaniyat janr sohasidagi musiqiy pretsedentlar orasida orasida eng mashhur: R.Vagner, R.Straus, V. A. Motsart, P. I. Chaykovskiy, L. Betxoven asarlari juda taniqli. Kinoda klassik musiqadan foydalanish badiiy va funktsional jihatdan o‘zgarmagan va to‘liq, chunki film uni yozib oladi va filmning keyingi namoyishlarida u takrorlanadi va o‘zgartirilishi mumkin emas. Kino musiqani san’atning statik shakllariga yaqinlashtiradi, bu esa uning mohiyatiga o‘ziga xos ziddiyat yaratadi. Ushbu sintezning salbiy tomoni tomoshabinlarning ommaviy auditoriyasi orasida “musiqiy” klişelarning paydo bo‘lishi, shuningdek, ishlatilgan klassik musiqa asarini “noto‘g‘ri” tasvirlar bilan bog‘lashdir.

Internet. Internet maydoni juda ko‘p saytlarni o‘z ichiga oladi. Kino musiqaga bo‘lish imkoniyatini beradi mumtoz musiqa kolleksiyalari yoki individual kompozitsiyalari taqdim etiladi. Ular quyidagi toifalarga bo‘linishi kerak: klassik professional musiqa tashkilotlarining saytlari (radio, teatrlar, filarmoniyalar, orkestrlar, ijrochilar va boshqalar), musiqa kutubxonalari (janr to‘plamlari, ba’zi kompozitorlar yoki asarlarga bag‘ishlangan saytlar, musiqa kutubxonalari). Professional klassik tashkilotlar yoki ijrochilarning birinchi toifasida taqdim etilgan musiqiy materialning sifati ancha yuqori bo‘ladi. Ikkinchisida shuni ta’kidlash joizki, musiqiy materialning taqdimoti unchalik sifatli emas, joylarda to‘liq va parchalanmagan, shuningdek, har doim ham to‘g‘ri to‘planmagan va tavsiflanmagan.

Klassik musiqaning internetdagi qayta translyatsiyalarini hisobga olib, jahonga mashhur The Guardian gazetasining madaniyat va san’at bo‘yicha bosh muharriri Sharlotta Xigginsning maqolasini e’tiborga olamiz. Maqola: “Klassik yuklamalarga bo‘lgan katta talab – bu rekord

industriya qulog‘iga musiqa” sarlavhasi ostida chop etilgan. Biz Internet-resurslar uchun klassik kataloglarni raqamlashtirishning dolzarbligi haqida gapiramiz. Ushbu maqolada muallif klassik musiqaning dolzarbligini va Internetdagi katta qidiruv so‘rovlarini ko‘rsatadigan statistik tadqiqotlar natijalarini taqdim etadi. Klassik musiqalarni yuklab olish CD sotuvidan ancha yuqori.

Video o‘yinlar sintetik zamonaviy san’atning toifasi, virtual haqiqat san’ati, zamonaviy yoshlar (va nafaqat) jamiyati orasida mashhur. Video o‘yinlar media sohasi va zamonaviy ommaviy madaniyatning muhim qismidir. Bu soha yangi artmedia madaniyatining tarkibiy qismi, ya’ni ommaviy axborot vositalarining texnik vositalari asosida yaratilgan va uning o‘zida amalga oshirilayotgan madaniyat (sun’iy san’at). nuqtai nazaridan

“Video o‘yin” mahsuloti ko‘proq ommani ko‘ngil ochish va boshqa sintetik virtual haqiqatga qochish uchun vositadir. Ammo, aslida, bu yangi “zamonaviy san’at media san’ati” ning bir turi. Birinchidan, video o‘yin yaratish uchun bizga g‘oya, syujet kerak; ikkinchidan, animatorlar ishi (qahramonlar yaratish, o‘yin dunyosini chizish), video muharrirlar rasmlarni yaratish, uchinchidan, musiqa va tovushlarni tanlash va ovoz muhandisining ishi. Ijodiy jihatdan eng qiyin bo‘lgan video o‘yinlar toifasi o‘yin-kulgi uchun yaratilgani istehzoli. Klassik musiqadan foydalanish bo‘yicha tadqiqotimiz doirasida biz “Ishonchli qo‘ng‘iroq”: “Shopen orzusi” deb nomlangan video o‘yinning ajoyib namunasini topdik; tri-Crescendo (yaponiyalik video o‘yinlar ishlab chiqaruvchisi) tomonidan ishlab chiqilgan va Namco Bandai Games tomonidan nashr etilgan rolli video o‘yin. O‘yinning Xbox 360 konsoli uchun versiyasi Yaponiyada, Shimoliy Amerikada va oktyabrda Yevropada chiqarilgan. O‘yin, shuningdek, PlayStation 3 da o‘ynash uchun chiqarildi, unga qo‘shimcha Trusty Bell: Chopin’s Dream - Reprise qo‘shildi. O‘yin yapon anime uslubida yaratilgan. Kompaniya asoschisi Xiroi Xatsushi, asosiy ovoz dasturchisi. Videoo‘yinning syujeti polshalik bastakor Friderik Shopen obraziga, to‘g‘rirog‘i, hayotining so‘nggi soatlariga asoslangan bo‘lib, u boshqa personajlar qatorida o‘zini va kompyuter qahramoni sifatidagi hayotini eslaydi. Batafsil hikoyada kompyuter o‘yini asta-sekin uning haqiqatiga aylanib borayotgan dunyoda javob izlashni boshlaydi. O‘yin tizimi musiqiy elementlarga qurilgan va F. Shopenning S. S. Bunin (sovet va yapon pianinochisi, 1983 yilda Parijda bo‘lib o‘tgan Xalqaro uzun va Tibo tanlovida g‘olib bo‘lgan va 1985 yilda Shopen nomidagi xalqaro tanlovda g‘olib bo‘lgan) asarlaridan to‘plangan.

Bundan tashqari, nafaqat pianino uchun klassik asarlar, balki bastakorning haqiqiy rasmlari va fotosuratlari bilan o‘quv videolari ham qo‘llanilgani diqqatga sazovordir. Statistik tadqiqot ma’lumotlari shuni ko‘rsatadiki, klassik musiqa zamonaviy media makonida juda muvaffaqiyatli mavjud. U o‘ziga xos hissiy to‘liqligi tufayli ishlatiladi. Barokko davridan klassik, romantizm va neoklassik, zamonaviy media kommunikatsiyalari san’atigacha bo‘lgan keng qamrovli tarixiy materiallarni qamrab olgan holda, zamonaviy ijtimoiy hayotga (ong uchun bepul, ijodkorlik va idrok) vaqt o‘tishi bilan unutilishi va yo‘qolishi mumkin bo‘lgan ma’lum bir yuksak ma’no va ideallar. Ammo akademik musiqani efirga uzatish va undan foydalanish har doim alohida kontekstni talab qiladi, Klassika har doim zamonaviy musiqa madaniyati va subkulturalarining boshqa ommaviy uslublari va janrlari orasida nisbatan kichik o‘rnini egallaydi. Klassik repertuardan foydalanganda akademizm g‘oyasini saqlab qolish muhimdir. Afsuski, ommaviy axborot vositalarining ba’zi janrlari kompozitor tomonidan qo‘yilgan asl badiiy ma’noni yuqori darajada yetkazishga qodir emas, buning natijasida asarning o‘zi badiiy xususiyatlarini yo‘qotadi. Asosiy xulosa: mumtoz musiqadan saundtrek va media kommunikatsiya tizimida reklama sifatida foydalanish g‘oyasi, bir tomondan, mumtoz musiqa materialini turli yo‘llar bilan takrorlash, ikkinchi tomondan, o‘sha yangi hayotning qutblarini tashkil etadi. Klassik musiqa repertuarini zamonaviy kontekstga kiritishni ta’minlaydigan akademik musiqiy an’ananing va postmodern madaniyati, bundan tashqari, nafaqat pianino uchun klassik asarlar, balki bastakorning haqiqiy rasmlari va fotosuratlari bilan o‘quv videolari ham qo‘llanilgani diqqatga sazovordir. Ammo akademik musiqani efirga uzatish va undan foydalanish har doim alohida kontekstni talab qiladi. Zero klassik musiqa insonning ma’naviy dunyo qarashiga ta’sir, uning shaxs sifatida shakllanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Adorno T., Horkheimer M. Ma’rifat dialektikasi. Falsafiy parchalar. M.-Sankt-Peterburg, 1997. 1chesky loyihasi, 2006. - 448 b.
2. Kirillova N. B. Media madaniyati: zamonaviylikdan postmodernlikgacha. 2-nashr, qayta ko‘rib chiqilgan. va qo‘shimcha - M.: Akademiya 3. McLuen G. M. Mediani tushunish: Insonning tashqi kengaytmalari / Tarjimon. ingliz tilidan V. Nikolaeva;
3. Yopish Art. M. Vavilova. M.; Jukovskiy: “KANON-press-C”, “Kuchkovo Pole”, 2003.-464 p. ISBNS-86090-102-X
4. Olenina O. Jamiyatning kommunikativ madaniyatida tasavvufning o‘zgarishi: monografiya / Olen Olenina. X., 2010.-256 b.
5. Savranskiy I. L. Madaniyatning kommunikativ va estetik funktsiyalari / Isaak Lvovich Savran-Osmon.- M.: Nauka, 1979.- 231 b.